

«Zelfs om directeur van alle theaters te worden, kom ik niet naar België terug»

Hugo Claus en Leopold II in de Nederlandse Comedie

Van een lief dorp nabij de Frans-Belgische grens, is Hugo Claus verhuisd naar de even stille Von delstraat in Amsterdam, waar ge het verkeersla- waai van 't vlakbijgelegen Leidseplein n a u w e lijks hoort.

In november voert de Nederlandse Comedie zijn «Leopold» op een ge- schiedenisles in 24 tafere- len.

Hugo Claus, drukst ge- speeld nederlandsstalig auteur, donkere bril, bij voorbaat sarcastisch grijnzend zoals het een enfant terrible betaamt :

«Leopold is een Belgisch-koloniaal stuk. In de hele Belgische literatuur is er aan die Leopold nooit wat gedaan. Ik ga nu niet bepaald de legende tekenen, ik zoek enkel een paar raakpunten met de historische figuur. Leopold II was 1m95. Ik zet hem op de scène in de geniaal kinder- lijke gestalte van Jérôme Ree- huis, die de havikneus opzet en de baard aankleeft, wanneer his- torische uitspraken uit zijn mond gaan rollen. Ik probeer een il- lusie te scheppen binnenin het kristal van de geschiedkundige illusie, die rond die man gewe- ven wordt, het raakpunt is de poëtische vonk van het stuk.»

De telefoon rinkelt de auteur uit zijn betoog.

Even later: «Waar was ik ge- bleven? O ja, illusie. Aan het eind komt Mobutu ter sprake, rijdt het uranium over de tong. Dat heeft geen uitstaans meer met de loutere historie. Leopold is geschiedenis in de vorm van een les, gegeven door generaal Lambrialmont (Lambermont- Brialmont). Het stuk is even chaotisch als de geschiedenis zelf, het is een kroniek, een ko- ningsdrama.»

Wij wagen een vraag: «Ervaart de Nederlandse toeschouwer de Belgische problematiek niet ge- lijk het Vlaams taalkdoom in Vrijdag als een folkloerverschijn- sel?»

Hugo Claus: «Als de Vlaming zo denkt, duidt dat op het min- derwaardigheidsgevoelen van de Vlaming, zijn totale frustratie. De Vlaming is schichtig en debiel, zodra hij onder de mensen komt. De taal in Vrijdag heeft niets te maken met de artificiële taal, die men ten Zuiden van de landsgrens spreekt. Het Neder- landse publiek was enkel ver- rukt door de muzikaliteit erin.»

«Hebben de Vlaamse schouw- burgen u benaderd om «Vrijdag» en «De Spaanse Hoer» te regis- seren?»

Hugo Claus: «Ja. Ik heb ge- weigerd. Ik heb geen zin om iets tweemaal te doen. Ik ben geen beroepsregisseur.»

Zwaarig gooit de auteur ons de

Hugo Claus: «Dit is een prak- tisch voorstel. Ellen Vogel, Lode- wijk De Boer, Krijn Ter Braak, Dimitri Frenkel Frank, Reinbert De Leeuw, Harry Mulisch, Cees Nooteboom, Fons Rademakers en ikzelf willen hier te Amsterdam uitsluitend nieuwe Nederlandse producties maken.»

De brochure is even keurig uitgegeven als de destijds ver- schenen «T 68»-blaadjes.

Hugo Claus: «T 68 is nooit van de grond gekomen, omdat je in dat achterlijke land steeds maar stoot op een wal van achterdocht en intriges.

Zodra je wat doet, loop je in een stel hinderlagen, die on- veranderlijk gebaseerd zijn op kwade trouw en andere gore mo- tieven.

Toen ik destijds directeur wou worden van het Gentse N.T.G. heeft geen mens er in dat land aan gedacht dat daar een auteur was, die drie jaar van zijn au- teurschap wou offeren, om aan 't theater te pionieren. Het werd uitgelegd als de schrijver, die wat wilde bijverdienen.

Ik ben op een punt gekomen, dat ik definitief afscheid neem van alles, wat met België te ma- ken heeft. Als ik nog maar in de trein de GRENSE PASSEER, krijg ik al maagkrampen. Ik zal je een Belgisch atmosfeerscheppend staaltje vertellen. Ik woon (de) te Nukeike, klein dorp na- bij Ronse. Ik ben anderhalve dag in België. 's Morgens vroeg komt een overvalwagen kriepend het erf opgereden, vol gendar- mes. Hebt u een Volvo, nummer- plaat zoveel? Ja. Weet u waar die zich nu bevindt? Weet ik veel. Hij rijdt doorheen Brussel met vijf hippies aan boord, waarvan er een in rijkswachter is verkleed. De B.O.B. heeft ons gevraagd daaromtrent inlichtin- gen in te winnen. Dan moet je voelen hoe indrukwekkend een overvalwagen is, in zo een klein dorp. Ik word daar misselijk van. Ik ben een gevoelige natuur, ik ben dichter. Maar in België schijnt men dat allemaal nor- maal te vinden. Ik neem daar dus afscheid van. Ik ga weg van de matte aanvaarding van dergel- ijke platte, optredens.

«Een schrijver is uiteraard een geremd beest, maar ik wil zelf de aard van mijn psychoses kiezen en ze niet door het Belgisch fe- nomeen opgedrongen krijgen.»

Weer rinkelt de telefoon.

Daarna:

«Ik breng mijn stukken uit in Nederland, omdat de werkvoor- waarden hier aanvaardbaar kun- nen genoemd worden. Om op Leopold terug te vallen: ik wil dat stuk brengen tegen een ach- tergrond van poppenspel, revue, operettestijl.

Van sommige nummers weet men niet of ze komisch zijn of niet. Dat is het ergste theater.

In een scène zitten de Engel- se leeuw, de Franse haan en de Duitse adelaar samen in een boom. Ze vechten. Leopold komt voorbij, poogt ze te kalmeren, gaat mee in de boom zitten, om

en de adelaar dat Leopold het niet zo kwaad doet, voor een beginnening. Tot de U.S. adelaar opduikt. Ge vergist u, zegt deze, de schoft heeft uranium ontdekt. Vanaf dat moment wordt Leo- pold beschuldigd van het af- knippen van negeroortjes, het hakken van handjes e.d. Onaf- hankelijkheid is dus geboden. Een idylle ontstaat, niettemin tussen Leopold en de Amerikaan- se adelaar. Zij wandelen door- heen de blonde tuinentoppen, alwaar de adelaar Leopold ver- kracht en moe doch tevreden wegwiekt. Gebroken wankelt de vorst paleiswaarts.

Ik vind het leuk om Jérôme te laten verkrachten door een in vogel geklede acteur.

Dit is meteen mijn vorm van agressie tegen het verdrukkers- mechanisme.»

— Hoe hard wordt uw werk in het buitenland gespeeld?

Hugo Claus: «Indien ik een zakenman was, zou ik me daar- voor interesseren. Dit is helaas niet het geval. Ik geloof dat Vrijdag in maart of april te Londen gespeeld wordt. Ik ken de vertaling niet, ik lees nooit

vertalingen, zoals ik ook nooit naar het theater ga. Ik vind dat een oninteressante bezigheid.»

— Wat doet u nu Leopold?

«Chaud et Froid» van Crom- melynck op de scène zetten. In maart regisseert Lodewijk De Boer «Oidipous», waar we met een aantal auteurs een variante op het klassieke thema hebben gezocht. Mijn werk blijft dus op Hollandse bodem liggen. Al bood men mij voortaan de directie aan van K.V.S., K.N.S., N.T.G. en Muntshouwborg te zamen, dan nog kwam ik naar België niet terug»

Het gesprek is afgelopen. Te- vreden verheft de auteur de in paars fluweel gestoken dijen uit de comfortabele fauteuil.

«En amuseer je nog, in Bel- gië.»

Zijn image bleef tot de laat- ste tel ongerept. Claus woont op een — naar Hollandse begrip- pen — ruim appartement, maar de trap is een beetje te steil, en de parlofoon is stuk.

Kleine onvolmaaktheden, als ge er uw vrijheid mee koopt.

Bert VERHOYE